

KÉSZ REGÉNY

(I.)

BRASNYÓ ISTVÁN

Igen sebesen fente össze a két kést, hogy így talán majd megélesítik egymást, közben képeket vágott, és térdben még rugózott is hozzá egy kicsit, de a kések valahogy nem élesedtek; nem is voltak egyformák, az egyik jóval hosszabb volt, és hegyes, hogy gyilkolni lehetett volna vele, bizonyára arra is szánták, vagy ki tudja, mire, a másik meg tompább, közönséges konyhakés, meglátszott, hogy elég régiek, csupán a lendület, ahogy fente őket egymáshoz, mutatott némi bizakodást, s ez eléggé jó fényt vetett a helyzetre.

– Meghívtam vacsorára egy idősebb irodistát – mondta, de látszott rajta, hogy nem velem közölte, hanem a levegőbe beszélt, és még mostanra sem légelte meg a kések fenését.

– Huhu, akkor tele lesz velünk a ház!

– De csupán ez a két késünk van. Az egyik, ez a hegyes, nálam lesz, a másikat meg neki adom. Neked, sajnos, nem fog jutni kés, de majd vagdalok össze, és tányérra teszem.

Ez egészen természetesen hangzott, hát persze hogy tányérra teszi, nem is fontos annyira, hogy nekem is legyen késem, jól megvagyok én kés nélkül is. Ekkorra ugyanis már rég elhatároztam, hogy nem fogok én olyan nagy ügyet csinálni a magam dolgából, egyszerűbb lesz, ha mindenestül másokra hagyatkozom, és mindenben úgy járok el, ahogyan mondják, vagy még úgy sem, könnyebb lesz nem tudnom semmiről sem a pusztá tudomásulvételen túl, hagyom, hogy mások irányítsanak, ahogy tudnak vagy jónak látják, a maguk belátása szerint: ha jön az irodista, akkor itt lesz, és egyen csak nyugodtan a késemmel.

Azután nekilátott szelgetelni a sonkát, válogatva közben a késeket, hogy vajon melyik sikeredett élesebbre, nekem viszont így volt a kényelmesebb, ha nézem, és nem magamnak kell csinálnom, és már jó csomó vesződéségtől meg is kíméltem magamat. Amikor befejezte, egy fehér porcelántányéron

nekem is fölaprított még egy szeletet, majd elébem tolta, és ettől kezdve csöndben várakoztunk, miközben az alkonyat tintaszínűre fordult, a sóvány léckerítés még látszott egy ideig, de mögötte már mérhetetlen volt az üresség, nem volt mit nézni rajta.

– Tamás, rakás, lófasz a seggedbe – mondtam az irodistára célozva, aki mindegyre késlekedett, lámpát kellett közben gyújtani, és még mindig se híre, se hamva.

– Előtte azért majd ne beszélj így, fékezd a nyelved, mert még azt találja gondolni, hogy el szeretnéd venni az étvágyát.

– Emberünk nekünk ez, vagy akar valamit? – kérdeztem. – Ugyanis ki nem állhatom azokat, akik akarnak valamit.

– Tőled, nyugodt lehetsz, semmit sem akar.

– Akkor jó. Akkor jöhet. Tele lesz velünk a ház.

– Dehogy lesz. Még férnének.

– Csakhogy ide nem jön senki. Különben is mindössze két késünk van, és rajtam kívül aligha akadna ember, aki belenyugodna abba, hogy kés nélkül kelljen ennie.

– Annál a valakinél biztosan lenne legalább egy zsebkés. Kinyitná és nekilátna vele.

– Hogy miért nincs nekem is zsebkésem! Eddig még eszembe sem jutott, hogy lehetne. Akkor most szépen kölcsönadnám, akár az irodistának, akár másvalakinek.

A lámpa cilindere ekkorra átforrósodott, habár csak most vette észre, mennyire kormos, de már semmit sem lehetett tenni a megtisztításáért.

– Ez bizony kényelmetlen – állapította meg. – Kitűnő vacsora, minden a legnagyobb rendben, és az egésyre árnyékot vet az elkormozódott lámpaüveg.

– Majd célzást teszünk rá, mily régóta várakozunk, hogy még a cylinder is egészen befüstölődött. Hadd furdalja a lelkiismeret! – derültem jó előre a dolgon.

– Azt már nem! No, azt az egyet nem... Mondtam, te meg se szólalj. Esetleg akkor, ha közvetlenül hozzád beszél. Csak akkor, ha én elkezdelek biztatni.

– Nem kell nekem biztatás!

– Most az egyszer kelljen.

– Szóval, próbáljam meg adni a többeljobbat. Csakhogy én ennél többet nem vagyok képes kihozni ebből a lehetőségből, mint amennyit eddigre sikerült. Beleadtam az egész eddigi életemet.

– Ezen most ne vitatkozzunk. Tartsd magadat ahhoz, amiben megállapodtunk.

Ezzel aztán le is csendesített. Végtelenül csendes tavaszi este lett, eléggé

hűvös, nem ártott volna begyújtani, de mostanra már késő volt a kapkodásra, meg nem is volt ez olyan egyszerű dolog, biztosan minden teleszaladt volna füsttel, s az aztán tartja magát, amíg csak át nem melegszik a huzat, beletelik vagy egy óra is: jobb, ha az egészet nyomban kiverjük a fejünk-ből.

Ez a várakozás- és jelentőségteljes elnémulás állt a háznak arra a részére, amelyet béreltünk itt, de a másik felében ekkor elszabadult valami, egy gurgulázó hang, mintha a kútból jött volna fölfelé, meg-megszakadt ugyan, de sohasem tartósan, vagy csupán azért, hogy annál meglepőbb legyen, ha újra rákezd.

Az volt ugyanis a helyzet, hogy ritka eseménynek lehettünk fültanúi, amit – ha rajtam múlik – messze elkerülök, pontosabban a világból is ki lehetett volna vele kergetni, ettől az egytől borzasztóan visszaállt a szőröm: ez valaki haldoklásának a robaja volt, és végtére is nemigen tudtam beletörődni az ittlétembe, az iménti felhőtlen pillanat már messze volt, gondolatban sem tudtam volna földidézni, és a legszívesebben már kelek is föl az asztaltól, hogy más hely után nézzek e szűkös világban, csakhogy a sötétség odaszegezett a helyemre, és kénytelen voltam végighallgatni a hosszúra nyúló fuldoklást meg hörgést – épp olyan volt, mintha valaki a kémény huzatán keresztül szedné a levegőt vagy igyekezne levegőhöz jutni, kapkodva és fuldokolva, valami olyan fortéllyal, ami már kezdettől fogva nem volt beleszámítva a játszmába. Most ha beállítana az irodista, legföljebb fejbe vágnánk, hogy ne hallja, habár engem sem ártana fejbe vágni, amennyiben ez segítene, vagy ha még volna esti oktatás az analfabétáknak, elmennék oda, és beülnék mögéjük az utolsó sorba, s ott maradnék egészen addig, amíg vissza tudnám fojtani a nevetésemet, mert ha kirobban belőlem, akkor már menekülhetek is: hogy ezek a komoly, koros fickók milyen ügyefogyottak tudnak lenni, ha meglátnak egy ismeretlen betűt! Kaparásznak a papíron, akár az egér körme, és vagy a bajszukat rágják, vagy a nyelvükkel tolják félre a szájukból.

– Én láttam – mondtam most kínomban –, csakhogy akkor csöndben volt, de a szeme, mintha tejüvegéből lenne, nem nézett vele sehová sem...

– Máskor majd fiatalabb embereknél veszünk ki lakást – igyekezett lelket önteni belém.

– Ez máskorra nem vonatkozik. A máskor most elérhetetlenül messze van. A jelen pillanat épít le engem – igyekeztem a legnagyobb érzékletességgel megfogalmazni lelkiállapotomat. – Ennek az egésznek a tudata meg a fölismerése hoz ki engem a sodromból! Pedig már mikor megfogadtam, hogy erre semmi sem lesz képes!

– Még az a szerencse, hogy úgy látszik, nem fog jönni az irodista. Idős, finom ember, rossz hatást tenne rá.

– Errefelé az idős, finom emberek nem szoktak irodisták lenni. Idős korukra mind följebb kapaszkodnak, vagy fölhangynak a szakmával. Ez a fiatalok pályája.

– Őt erősen üldözheti a balsors. Csakugyan furcsa: fiatal, mindenre kapható gyerekek között ülni naphosszat, mintha az oktatójuk lenne, azok meg térülnek-fordulnak, számárfület mutogatnak a háta mögött, s ha kiteszi a lábát, fölszabadultan fecsegni kezdenek. Nincs közös témájuk. Az a – hogy úgy mondjam – tevékenység, ami ott folyik, nem lehet beszédtema.

– Hideg is lehet a lelkében!

– Az. Zárkózott, szinte félnék ember. Azért is nem jutott magasabbra. Ezért is nem fog most már ide sem eljönni.

– De én mindenki helyett itt vagyok, ette volna meg a fene. Én az egész emberiség helyett itt vagyok, ha még ezzel is nem mondok keveset. A mindenség helyett, a teremtés helyett hallgatom a végeredményt, hogy magam is félig-meddig halálra válok a zihálásától! Jobb lett volna még korán reggel fölkelnem, és rögtön elmennem hazulról, csak az a baj, hogy nemigen van hová. Kietlen hely ez, ha megeredne az eső, beleragadnánk a sárba...

– Sétálhatnál néha a tanítók útján.

– Ugyan már! Itt sétálni? Azt annyian néznék, hogy előbb-utóbb elkerülhetetlenül szóváltásba keverednék velük. Ott támaszkodnak a kerítésük mellett, és várják, hogy köszöngessek nekik. A negyedik-ötödiknél még hagyján, de amikor már huszadszor mondom végig ugyanazt... Elege lett ebből a tanítóknak is, inkább itt hagyták az iskolát, itt hagytak mindent, kicsapták a gyerekeket, és egyszerűen nyomuk veszett, pedig újévkor még narancsot osztogattak, mindenki azzal volt, a terepet készítik elő, hogy örökre maradhassanak.

– Sokan örülnének annak, ha ilyen hely jutna nekik – mondta egészen beleélve magát, és már látszott rajta, hogy ettől a pillanattól nem várja tovább az irodistát. – Itt sokat lehetne tenni a világért. Persze, csak ha valaki képes vállalni az ilyesmit...

– No, az biztos, hogy én nem lennék képes! Még azon az áron sem, hogy naponta végigsétáljak a tanítók útján. Minek is kelljen annak a sok kis faramucinak iskolába járni! Vissza kellene állítani a világra a szabadság eszményét. Ennek az alapja az önkéntesség, hogy senkit se befolyásoljanak az elképzelésben, és tegye, amit jónak lát. Aki iskolát akarna magának, annak majd akadna tanítója is.

– Ne beszélj! Csak ne beszélj. Egyél inkább. Most már odaadom a kése-det is.

A kürtőben ekkorra csillapodott a szuszogás, illetve ami onnan hallatszott, és nincs is annál rémesebb dolog, mint figyelni, hogy valaki a ké-

mény kürtőjén keresztül szeretne lélegzetet venni, és szurkolni neki, hogy sikerül-e, és ha igen, akkor is vajon meddig.

– Eljöhete máskor az irodista – tereltem rá ismét a szót. – Akkorra szerezhethé nekí valahonnan egy kést is. Mért így olyasformán jön kí, mint ha nem akarna rólunk tudomást venni.

– Biztosan akadályoztatva lehet. Váratlanul inspekcío ütött rajta, és most azt sem tudja, hol áll a feje. Nagyon kellemetlenek tudnak lenni a kései inspekcíoók...

– Éjszakai inspekcío az anyakönyvi hivatalban! – nevettem. – Ez is csak itt eshet meg, ahol ennyire rövidék a nappalok. Már beleszáradhatott a tinta a fejébe, mert dolga, az aztán szemernyi sem akad, szerintem már írni is elefejtett.

– Gyönyörű kalligrafikus írása van, a betűivel szinte madarat lehetne fogatni.

– Hát akkor fogjon magának madarat – vélekedtem, és nekiláttam a vascsorámnak, csak úgy, kés nélkül, mintha az irodista megjött volna, és szüksége lenne mégis a késemre.

Egy ideig nem hallatszott nyögdecselés, sem óbégatás, nem tudom, mit csinálhattak odaát ilyenkor, de én szándékosan kemény kifejezésekkel tartartam el magam elől a valóságot, hiszen ez csupán egy esetleges kaland a számomra, úgyis másokkal történik minden, eseménynek engem még csak a szele sem fog érinteni, nem fogom annyira a közelembé engedni az eseményeket, hogy esetleg a sodruk magukkal ragadhasson, kí fogom várni a magam idejét – rágódtam –, ha esetleg az én helyzetemben egyáltalán adva van ilyesmi; különben meg miért ne lenne? A nagyobb reményében vagyok itt, és mindenfajta apró megrázkódtatással szemben egyedüli módszerem a halogatás: megvárom, amíg minden elrendeződik a maga természete szerint – amennyiben van természete –, s mindenkit odailleszt valahová, az ember szájába adva a megfelelő szavakat, vagy amennyiben kívül marad, a szűkölést, a vonítást. Egyszóval csöndben voltam, nem locsogtam fellengzősen, mintha az irodista is jelen lenne, olyasféle volt a magatartásom; már megszüről a némasághoz igazodtam – talán kezdettől fogva kí kellett volna tartanom mellette, mintha szakadatlanul valaminek a tizenharmadikáját élném, függetlenül attól, hogy épp milyen napra esik, s ez egészen lényegtelen is, hiszen sohasem fog elmúlni, és ebben kovácsolom én gondolatbeli szerencsémét.

Úgy gondolom, eléggé terebélyes fészket rakott bennem ekkorra a ridegség, ezzel a kemény magatartásommal már a tanítók útján is képes lettem volna zavartalanul végigmenni, fölszegett állal, kitartóan előre meredő pillantással, tudomást sem véve arról, hogy bámulnak, levette magamról gátlásaimat, úgy tekintve a jelen időbe, akár a semmibe, mint aki a fejébe vette,

hogy udvarolni megy, váratlan időpontban állít be idegen házhoz, ahonnan úgysem fogják kitenni a szűrét, bármennyire is viszolyognak tőle, hiszen én magam is nem viszolygok-e mindentől, és mégis mily odaadással voltam képes várakozni a korhadt fejű irodistára is, és a végén az egész arra adja magát, hogy szinte érzem a hiányát, mintha éppen vele volnánk kevesebben.

Aztán úgy jött ki a dolog, hogy másnap nem lehetett kenyeret sütnünk, mert mégis miként festene az olyasmi, hogy valahol halott van a házban, és ugyanakkor akadnak ott kevésbé épelméjűek is, akik nekilátnak kovászolni, férfi létükre, mintha valami boszorkányos szertartást celebrálnának, fűtve a kemencét, akár a pokol torkát, illetve dehogy avatkoztam volna én ilyesmibe, csupán elnéztem volna, miként csinálja másvalaki helyettem, ismervén már a művelet minden mozzanatát, de mit sem törődve vele: hát ennyi jussom csak van nekem is a világon – ha valaki például halott lehet, miért ne lehetnék én kimondottan élő, eleven, aki unja az elrettentően nagy látványosságokat, a tartóssággal szembehelyezett rövid időt, egyszerűen valaki más halálának a napján arra ébred, hogy semmi keresnivalója e helyen, hiszen már a körülötte levők neve is elszállt a fejből.

– Hallgattam eddig a hangotokat, ugye? Nohát, ezentúl nem hallgatom! – tehettem-e volna ilyen kijelentést, hálátlanul és pimaszul ami annyira jellemző lett volna rám. Nem tettem, inkább azt hallgattam odakinn, hogyan próbálják a közelben egy dzsip motorját beindítani, eddig is gyakran kísérleteztek vele, de sohasem jutottak semmire sem, gyakorta rájuk is esteledett, és már viharlámpával világítottak hozzá, ám aznap már nem sikerült; hogy most miért gondolhatták úgy, miszerint ma biztosan sikerülni fog – ez ugyanolyan rejtély, amilyen a mi kenyérsütésünk lett volna, ha történetesen nekilátunk, de mi legalább nem láttunk neki, ők meg hadd kínlódjanak: ha sikerülne netán beindítaniuk a járművüket, akkor már szívesen velük tartanék, nem is fontolgattam, hogy hova. Kitüntetésszámba menne, ha másvalakinek a halála napján én hagyhatnám el ezt a zárt világot! Így nem hiába iszonyodtam volna tőle mindig is, habár mekkora megadással viselt, mintha teherben lenne velem... Tehát akárhogy is csűröm-csavarom, már megfordult a fejemben megszületésem időpontja, hogy ez egy rozsdától széjjelmart dzsipen következhetne be, amely úttalan utakon vinne magával, mintha lovak ragadtak volna el, vagy indulat, sőt az irodista tollvonásának lendülete, ahogyan a tolla hegyével a világ szemét szeretné kiszűrni, a vén hibbantja, már amennyire hallomásból ismerem meg el tudom képzelni azokat az ügdarabokat, amelyek a keze között megfordulhatnak.

– Ilyen cudar munkát! – hajtogatták azok a dzsip körül, majd fölváltva forgatták a kurbli, akadt köztük olyan, aki sokáig, talán tízet vagy tizenkettőt is képes volt hajtani rajta, ám ez a roppantul nagy energia is elenyé-

szett valahol, minden eredmény nélkül, s az egész már afféle hiábavaló erőpróbának látszott, merő virtuskodásnak, amelynek aligha lehet majd evilági jutalma. Végül fölcsapták a motorház fedelét, és azontúl már csupán a feneküket láttam, de hát mindig is ilyen illetlenek voltak velem, vagy legalábbis beképzeltnek magamnak, hogy azok. Egy csomó kocasofőr, innen-onnan összelopdosott alkatrészekkel teli zsebbel: de egy napon úgyis sikerülni fog! – Miért ne sikerülne akkor az én dolgom is? – fordítottam nekik hátat, habár a halottas házhoz nem mehettem vissza; ez az esemény mégiscsak eléggé váratlanul ért, volt olyan, mintha páncélszekerénybe zártak volna a pusztá levegőben, és most tessék, boldoguljak, ahogy tudok.

– Boldogul a fene! – csak ezt tudtam rá mondani, és korcs gyümölcsfák között átvágtam egy kerten: még csak egy fát sem ültettem életemben, ébredt föl bennem a gondolat, mintha hirtelen fát szeretnék ültetni, habár tartottam attól, hogy ezzel már megkéstem, nincsen az a fa, amelyik megeredne az én kezem nyomán, nem olyan anyagból vagyok én gyúrva, és akármit is ültetnék, az biztosan fordítva, a Föld középpontja felé nőne. Tehát ezzel a tudattal, fölismeréssel, magabiztossággal, már-már elszántsággal lépdelttem keresztül a hantokkal teli földön: ily nagy mellényem volt nekem, és ha elhagyom magam, e helyen biztosan vittem is volna valamire.

Az eget nem is néztem addig, hogy milyen; hirtelen nem szemerkelni kezdett az eső, hanem valóságos zápor szakadt a nyakamba, hidegen ömlött végig a hátamon, úgyhogy kénytelen voltam fél fordulatot tenni a tengelyem körül, mint aki képtelen elviselni, hogy csupán az egyik oldalról csapja meg a jeges suhanás: még láttam, hogy a sofőrök kiáltozva ugranak be a dzsip ponyvafedele alá, én viszont visszafelé mentem, mintha az a tengelyem körüli fél fordulat egészen elvakított volna, és azzal a tudattal lábaltam, hogy mégiscsak elfelé megyek, ám ha valaki bőrig akar ázni, annak úgyis mindegy, hogy mit gondol magában vagy merre tart, számára egyedül az a fontos, hogy ázzon, s én áztam is, egészen addig, amíg a halottas ház verandáján meg nem láttam a fölnyitva hagyott gyászoló esernyőket – ezek közül választottam magamnak egyet, ha már egyebem sincs, legyen majd valami emlékem, sőt, még az is fölmerült előttem, hogy esetleg majd meg kell vívnom érte, mint annyiszor történt az emlékeimmel, szemmel láthatóan hiábavalóan, mert korábban mindahányszor sikerült valakinek megfosztania tőlük, de most ügyet sem vetettek rám, még ha láttak is, nem lehettem egyéb a szemükben, mint egy másvalaki, aki esernyőt tartva igyekszik valhová a hirtelen megeredt, de a vártnál huzamosabban tartó esőben, és milyen komoly! Mily sietve és céltudatosan lépdel!

Nos, ez voltam én.

Valami parfüm illata verdesett az orromban, vagy az eső árasztotta magából – nem tudnám megmondani, és már nem is volt kivel szót váltanom

róla, olyannak tűnt a múlt idő, mintha végig magamban beszéltem volna, s még azt sem tudnám így utólag, hogy pontosan miről, és nem láttam az okát, ami miatt ideje lett volna elhallgatnom. Vagy csupán a fejemben ment végbe mindez, záporzott az a valami, ami a tudatom kellett volna hogy legyen, széles árkot mosva folyt bennem, mintha a csontjaimat akarná széjjeldobálni.

Hogy nekem ez mennyire megfelelt! Körvonalazhatatlan ötlettel igyekeztem lépést tartani, ám ez a továbbiak során már úgy ment, mintha az út mellé léptem volna, például a tanítók útja mellé, ahol jelenleg senki sem tartott szemmel, és látszólag annak reménye nélkül, hogy valaha is visszatérhessek rá – mert nem is akartam! Eszembe sem jutott! Meg sem fordult ilyesmi a fejemben!

A tanítók útja különben is borzasztóan hepehupás volt, mostanra már meglátszott rajta, hogy a tanítók – idekönyörögve összes környékbeli nemzetségüket – egy hét leforgása alatt roham munkában építették (de inkább kényszer munka lenne a megfelelőbb kifejezés rá), teljesen céltalanul, bizonyára pusztán a példamutatás kedvéért, mert sehonnan és sehová sem vezetett, majdnem az iskola épülete elől indult, és majdnem az egykori csárdáig húzódott: – Építik az utat a részegeseknek – mondogatták, akik már akkor is a kerítésükre támaszkodtak, férfiember módjára figyelve a fürdőruhára vetkőzött tanítónők hajlatait, halkan magyarázva közben egymásnak ezt-azt, talán hogy mi mire szolgálhat, vagy hogyan lenne a legérdemesebb közeledni hozzá; a szűk úttest is épp olyan lett, mintha kővé vált tanítónőket hengereltek volna bele, mert amint a hólé meg a fagy letisztította róla egy kicsit a törmeléket, kődomborulatok formájában nyomban fölillantak az előző nyár gömbölyded emlékei, a keblek még hagyján, vagy a térdek – ám azok a tomporok: azokon a kezdő kerékpáros a nyakát szegte volna, ha véletlenül rászalad valamelyikre! És valahogy a tanítóknak is ettől kezdve nem lett itt maradásuk, mégis rossz néven vehették, hogy megdolgoztatták őket, és ezt követően a részegesek is sebesen fogatkozásnak indultak: megjavultak vagy elhullottak, mert már vénségesen vének voltak, de az is lehet, hogy senki sem akart többé azon a hepehupás úton járni, ahogyan én sem akartam, csak keresztülvágtam rajta, csak mentem toronyiránt, de hogy milyen arckifejezéssel, azt senki sem láthatta, mert az esernyő selyme bizonyára sötétbe vonta arcvonásaimat, s ha valaki véletlenül látott is volna valamit, mi mást mondhatott volna: – Ment, mint akinek bogáncsot ragasztottak a hajába. Nem késlekedtem ebből levonni a következtetést, pedig kimondottan nem hallottam, honnan is hallhattam volna? Akkoriban még nem kezdtem el hallucinálni, később meg, amikor már elkezdtem, illetve bizonyos időre a hatalmába kerített, akkor meg fogalmam sem volt róla, hogy én most hallucinálok, pontosabban olyasmi történik velem, ami

nincs, mivel nagyon is volt, s ennek is inkább az volna a lényege, hogy mi-ként lehetne a valósághoz idomítani, mármint az állítólagos nem létezőt az állítólag létezőhöz, és közben nem tudni semmiről sem, mert ugyan mi lenne az a fontos, amiről még tudni is kellene?

Most itt mentem egy világ verdeső záporú alkonyata felé, amely ugyan még messze volt, bár az ég karimája alaposan félre volt csapva, mintha az egész rám akarna borulni, ám máris azzal voltam, hogy az alkonyatból úgyis virradatba fogok érni, nem tudom, mikor, de majd elérkezik az az idő is, és különben is ki ne szeretne szép zöld mezőben járni, akár valami címerképben, bár a terep inkább volt kopárnak mondható, amely művelésre vár, csak még nem jöttek ki a traktorok, s ha az eső hirtelenében el nem áll, egyhamar nem is fognak, egyáltalán milyen irányból jöhetnének, ezt fontolgatnám most az esernyő alatt, ha bármi közöm is lenne ehhez az egész tágassághoz, amelybe nem beleszakadni készülök, hanem sokkalta inkább elhagyni – ez, természetesen, perspektíva kérdése, hogy mi tűnhet esetemben elhagyásnak: az az irány inkább talán fölfelé vezetne, megnevezhetetlen légikatasztrófába, ami itt még sohasem játszódott le, itt az emberiség a földbe szokott veszni és nem a levegőbe, és, mellékesen, ezekkel a fogalmakkal amúgy sem lehet semmit sem megmagyarázni.

Jó sokára egy hosszú villanypóznasorhoz értem: nyílegyenesen és hatalmas léptekkel futott előlem, tartott valahová a feszes huzaljaival, jobb híján magam is a nyomába szegődtem, bár az én járásom hozzá képest araszolásnak tűnt, céltalan csörtetésnek és időfecsérlésnek – ám azzal voltam, mégis jobb lesz, ha követem, legalább útmutatóként szolgál majd, ha rám szakad a sötétség, mielőtt még a dolgom adná magát valamire, azonban sejtelmem sem volt róla, hogy mire.

„No, most végre adva van valami”, lépdeltem az esernyő alatt, bár nem hinném, hogy az eső időközben ne állt volna el, ám így biztonságosabbnak tűnt a haladásom, ha közben az esernyő fogantyújába kapaszkodom, megérezvén a nyers idők közeledtét. „Legalább biztos lehetek abban, hogy elébe vágtam jövőmnek, ennyit viszont akárki megtehet a maga érdekében” – ez volt a véleményem távozásomról, vagy csupán a retorikát kedveltem módfelett, egyáltalán, a szavakban élni; mintha valami vágyálomként lebegett volna ez előttem: hogy egy napon majd ott remegek a hangok ördög-villájára tűzve, csupasz rezgésként, amelynek zsibogását máris hallottam a huzalok között, ahogy váratlanul, a fordulat minden jele nélkül más fekvésbe csap át, és árnyalódását egyszeriben képtelen vagyok követni, nem ismerem föl benne magamat az időben.

Azért nagy lehetett bennem a szusz, mert még szürkületkor sem értem effajta gondolataim végére, s addig eszembe sem jutott, hogy megpihenhetnék, vagy talán attól tartottam, hogy leragadok ott, belezuhanok a kímélet-

len és könyörtelen valóságba, erőt vesz vagy elhatalmasodik rajtam az a föl ismerés, amelyben máris túl messzire mentem, anélkül hogy valamire jutottam volna: egyszerűbb lenne visszafordulnom, amíg az emlékezetem szerint van hova, ám sehogyan sem akart bennem fölébredni az ilyen irányú kétely, nem azért, mert netán bíztam volna magamban, hiszen ennek rég elvettem minden gondját, hanem létezésem másik lehetősége bomlott ki bensőmben, akár a rosszul összecsomózott batyu, ami akkor állhatott össze, amikor megéreztem közeli születésem időpontját.

Most pedig csöppet sem aktuális vetéltként, idejétmúlt időtlenként fújattam keresztül a parfümös esőn, kissé émelyítő illat ülte meg szaglásomat, s ettől kezdve igyekeztem volna szabadulni tőle, habár magammal vonszoltam, de így legalább volt, ami serkentett, amíg valahol, messze előttem, égők nem gyulladtak a póznasoron, üreget olvasztva maguk körül a dermedt ólomszínben, s azután rezzenetlenül ott maradtak a helyükön, gazdátlan csillagábra részeként a mindinkább szitáló sötétségben, szűkös udvart kerekítve maguk köré, amelynek szívárványa szembogárként összeszűkül, szinte üregébe zárva nem engedte elszökni a fényt. Szél szerencsére nem fúj, ami a világosságot tovasodorta vagy elmaszatolta volna, egy csöppet sem tűnt huzatosnak az űr küszöbe, más nem is lehetett így kivilágítva minden ok nélkül s ennyire tartósan, hogy nyugodtan megszunnyadhatnak alatta a futómadarak, mielőtt megbukott testtartással nekiiramodnának vagy sebes szárnypergetéssel beléje rebbennének: egyből megtaláltam volna helyemet? S az egész nem is igényelt a részemről többet a nagyarányú esetlenségemre való hagyatkozásnál, meg hogy a hátam mögött ott fenyegetően összezsúfolódtak az általam figyelemreméltónak ítélt események, mintha a minden fölött szemet hunyó halál egyszeriben fölnyitotta volna szemét: Aha, tehát itt lapultál eddig! – ütött rajtam a megállapítás, melynek megsejtése arra készítetett, hogy sebesen összekaparjam magamat (említettem már bensőmben a batyut, amely annyira hevenyészve állott össze, hogy esetleg valami bennem vágózó záporpatak göngyölhette be, amely csontjaimat lett volna hivatott összeforgatni), most meg, ugyanának a napnak a vége felé, immár nekiállok csodálkozni, tiszta lelkiismerettel és a záporpatak hordalékától túlradó szívvel, mintha megérkeztem volna valahová. Tehát első állomásom máris az űr küszöbe – úgyhogy minden gondomat elvetve odatelepedek a villanypózna magasából rám tátott ernyőjű lámpa alá, mintha koraszülött létemre csupán melegedni állna szándékomban alatta, ám az esernyőt mindenestre kinyitva hagyom magam fölött, nehogy váratlanul ismét rajtam üthessen az eső, kíméletlenül megárasztva bennem újra a záporpatakat, túlon túl magasra duzzasztva szintjét, és úszva kelljen fantáziámból menekülnöm, meghemperedve az alvadó vérként híg és ragadós sárban, mert különben belefulladás álmaimba. Máris

mily nagyra duzzadt a számban a nyelvem, ha most kérdeznének bármi felől is, csupán kinnal tudnék válaszolni, vagy egyáltalán nem is válaszolnék, mert különben közletről sem érzem magamat szorult helyzetben: tréfadolog, bolondság az egész – ébredezik bennem az isteni teória, tart a kiteljese-dése felé, nos, ez öltheti magamra alakomat, hozzá tartozik a főnről össze-lapított árnyam, s aligha mutathatok így különbül, mintha a rozsdától szét-mart dzsip nekirohant volna velem a villanyoszlopnak.

És itt, e megátalkodott helyen, kénytelen vagyok tudomásul venni, hogy máris érkezik valaki a kiemelésemre, csörtög a talpa alatt a gyomok szára, tehát mégsem elejteni akar, hogy trófeaként vigyen magával, mondván: ezt találtam a sötétedésben, azt meg fejtse meg másvalaki, hogy ki- és miféle, nekem máris elegendő van belőle, elrontotta az estémet, a pusztaság szuszogása is kihoz a sodromból! – Hanem csak odakanyarodik elébem, mint aki már is megszokta jelenségemet, pedig feléje fordítom a fölnyitott esernyőmet, hogy eltakarjam előle magamat, ám mintha keresztüllátna a sötét és sűrű selymen, akár a mindinkább fölülkerekedő éjszakán, mert egyenesen hoz-zám szól:

– Maga, barátocskám, de kitelepedett ebben a hűvös estében! – Lám, csupa mérték – és távolságtartás a hangja, mert az esernyő selymén keresztül csupán alakjának körvonalait látom, ő meg engem bizonyára szinte lelki pucérságomban föl tud mérni; ugyan mit is válaszolhatnék neki a már-már a szájpaddlásomat feszegető, hatalmasra dagadt nyelvemmel? Annyit azért mindenesetre mondok vagy kérdezek, közlök, magam sem tudnám a pontos értelmét kihámozni:

– Útban vagyok? – csuklik valahogy fölfelé a hangom, mintha mondan-dóm végét lenyelném, úgyhogy inkább mégiscsak kérdezném, pedig mi az ördögöt kérdeznivalóm lenne nekem, aki már-már révbe jutottam? Hol is lehetne inkább nyugtom, ha nem e békés küszöbön?

– Dehogy, nekem aztán nem.

– Tovább akarok menni – billentetem egyenesbe az elképzelését, mielőtt végleg gyökeret verne közöttünk a félreértés. – Arról jövök – mutattam a sötét póznák irányába.

– És arra megy – nyújtotta kezét a világítás felé.

– Ezt eltalálta. Itt csak megpihenek – hoztam a tudomására. – Volna egy korty vize? – kérdeztem, mert azt szerettem volna, ha helyettem is ő be-szél, ha már képtelen gátat vetni a kíváncsiságának, s előrehajolva, két tenyérével a szétvetett térdén támaszkodva az ernyő selymén keresztül en-gem fürkészt, ahelyett hogy a dolga után nézne.

– Nem tudom, miből gondolhatja, hogy vizet hordok magamnál! Még ha úton vagyok, akkor sem viszek! – mondta az esernyő selymének színfala mögül, ahová tudatomban szorítottam, nehogy közvetlen módon hozzá-

férhessen bonyolult, hogy ne mondjam, öt tűn kötött egyéniségemhez, még az esernyő hegyét is a szívének irányítottam, hogyha netán föltámadna benne a gonosz, a kellő pillanatban rögtön ledöfhessem, beleszúrjak, akár a pudvás piros héjú retekbe, mert mi más volna az emberi szív? Ám ezt nem tettem szóvá előtte.

– Ebben az egyben nagyon megegyeznek a szokásaink, mert mint látja, én sem hoztam.

– Az már a maga baja. Én legföljebb tanácsot adhatok...

– És miféle tanács legyen az? – érdeklődtem.

– Hogy máskor hozzon!

És én ezt szó nélkül hagytam! Odatolakszik hozzám, kioktat, s mindezt szó nélkül eltűröm, mintha most is a tanítók útján járnék; senki sem tudhatja pontosan, hol vár rá lesben a gonoszság! Nem csoda, hogy nem ismertem föl rögtön a szándékát, amikor szemügyre sem vettem alaposabban. Így jár az, aki megszokta az iránta tanúsított jóindulatot... Annak már a hangyának fogják lerágni a csontját. Beleveszik a hangyaúrbe, eltéved a különleges angyali járatokban, mintha a partról forró vízbe rántanák bele!

Elfordítottam arcom elöl az esernyőt, s nehézkesen, akárha jártomban jelentős súlyfölsleget szedtem volna magamra, föltápaszkodtam.

– Magával egyáltalán nem lehet beszélni! Maga az egész világot bolondnak nézi! – ripakodtam rá.

– Miért? Talán nem az? Talán nincs igazam? – próbált kötekedni velem, és mintha még ő sértődött volna meg.

– Különben is, honnan kerül ide? Ki az isten küldte magát a nyakamra? – pattogtam, mint még soha.

– Hát olyannak látszom én? Akit csak úgy küldenek? – egyenesedett föl, mert úgy, a térdére támaszkodva hozzám képest elég sokat veszített a magasságából, de még így is jóval alacsonyabb maradt nálam. Hogy mekkora nagy mamlasz vagyok én!

– Nem tudom, milyennek látszik – engedtem a magamra öltött veszélyes alapállásomból. – És én, én milyennek látszom a maga szemében? – kíváncsiskodtam, miután tetőtől talpig végigmérhettem.

– No-no! – csillapított meghökkenve. – No-no! Én semmi rosszra sem gondoltam!

– Ó, én is csupán arra gondoltam, hogy elbeszélgetünk egy kicsikét, ma még egyáltalán nem beszélgettem. Tudja, az az igazság, hogy a házban, ahol eddig laktam, meghalt valaki, s nekem mindenesetre most a közelében lenne a helyem – tártam föl előtte őszintén az ügyet –, de én erre alkalmatlannak találok magamat, bámulni valakinek a halott képébe! Ismeretlen emberek szorongatnák a kezemet, mintha valami közöm lenne az egészhez. Ez hát a helyzet...

– Haláleset volt a családjában? Jaj, ha ezt tudom, egészen másként tekintek a helyzetére. Mindenesetre inkább könnyíteni szeretnék hányattatásain...

– Ugyan, nem kimondottan a családomról van szó. Hogy egyértelmű legyen a dolog, úgy is mondhatnám, hogy nekem tulajdonképpen nincs is családom, már ettől a kifejezéstől is menten összeborzadok.

– Meg tudom érteni. Komoly megrázkódtatáson eshetett át. Viszolyog annak az érzésétől, hogy valahová tartozzon, amikor ennyire veszendőek vagyunk...

– Veszendő a csillagos ég! – vágtam a szavába. – Én azt az egészet egyszerűen ott hagytam. Nem győztem kivárni a végét, vagy a csoda tudja, mi ütött rajtam.

– Megértem, meg tudom érteni – mondta, és lehetséges, hogy még igazi részvét is volt a szavaiban, habár egyáltalán nem illettek rám, én a dolgok másik végéről kerültem ide; ezt pedig egyszerűen elébem veti a jó szerencse, és olyasmiről kezd szónokolni, ami elől, érzésem szerint, még épp idejében kerekelt oldottam. Ám hiába bizonygattam neki, hogy nem megrázkódtatás ért, hanem inkább a fölismerés hatalmasodott el rajtam, de hát minek a fölismerése?

– Bizonygathatnám magának, hogy egyáltalán nem ért, közelről sem állítható, hogy egy malomban őrlünk, de most mondja meg nekem, mi értelme lenne ennek? Ha egyszer megátalkodottan azt hiszi, amit hisz: ezzel arra kényszerít, hogy egyetértsek a hitével, melynek révén ily emberségesen közelíti meg másnak a dolgát, bármennyire is nem rám vonatkozik – igyekeztem a legtömörebben tisztázni, főképp olyan vonatkozásban, nehogy engem is befolyása alá kerítsen a hite, eltérítsen az általam választott iránytól, s mire igazán besötétedne, magatartásomat a szabványosra pallérozza, mert mikor volt nekem egyetlen mozdulatom is szabványos?

– Maga egyáltalán nem szomorú! Pedig, gondoltam, legalábbis a kétségbeesés hajszolja...

Nem tudom, illene-e kezembe nyitott esernyő, amennyiben a kétségbeesés hajszolna. És ahhoz szélfúvás is illene, hogy lebegtesse meg tépázza a ruházatomat, legalábbis én úgy képezem el a hajszát, ahogyan egy gyalogos varjú futna a szembeszélben, keresztül a kopár terepen, és látszana rajta, hogy számára mindegy, milyen irányba. Én meg mégis tartom magamat valamihez...

– Ide figyeljen – tettem még egy kísérletet –, én megsértődtem azon, hogy nem alhatom nyugodtan a szokott helyemen, és nem töprenghetek általunk még csak nem is érintett dolgokon naphosszat a szokásos semmittevésem keretében, mert szállásadóm, akinek a házában laktam, vagy még inkább a felesége, alighanem, sőt, egészen biztosan, meghalt. Az ember, akár-

csak valamennyi teremtmény, kétségkívül rövid lejáratú, és ebben nincsen semmi újság. Ami újsággal szolgálhatok, az annyi, hogy én nem ott, hanem itt vagyok, és eszembe sem jut változtatni ezen, inkább az egészet tovább szeretném bonyolítani, amíg annyira bele nem gubancolódom, hogy mozdulni sem tudjak. Különbben sem lennék köteles elmondani ezt magának, ismeretlennek.

– És egyedül élt ott, ahol eddig élt? – nézett rám a hosszú párbeszédre készülők arckifejezésével.

– Ennek esetemben nincsen semmi jelentősége. Egyszerűbb, ha azt mondom, vendég voltam, és megelégettem a vendégeskedést, meg amúgy is ügyem akadt a vendég világban, ennek meg senki sem járhat helyettem a végére. Nem küldhettem senki mást sem magam helyett...

– Akkor most munkát keres? Olyan helyre tart, ahol van valamiféle munkaalkalom.

– Ette volna meg a fene a munkát! Mert maga biztosan alkalmazni akar engem – ismertem föl nyomban a szándékát, hogy oda szeretne rögzíteni a homályos égaljra, s ott kalimpáljak kezem-lábam mozgatva, akár a gombostűre szúrt cserebogár, hogy mindenkor alkalma legyen ellenőrizni; no, ezt az egyet nem, ennél jóval különb távlatom volt, nem állt szándékomban egykönnyen elszakadni a póznasortól.

– Jó, úgy látszik, nem találtam el a megfelelő időpontot. Nem sikerült a kedvében járnom. De ne feledkezzen el arról, hogy ez a hely itt mindig megvárja. Ezt a helyet épp arra találták ki, hogy magát mindig megvárja: ha nem hiszi el, jöjjön velem, és nézze meg. Nem azért mondom, de jó hely, sokan dicsérték már – tudálékoskodott vagy alakoskodott, vagy mit tudom én, mit csinált, ám az az egy biztos, hogy el akart kapni, akár valami elcsatangolt kis fickót, lehetséges, hogy épp ez volt a foglalkozása, avagy a megbízatása, hogy a póznasor tövéből a világítás alól fölszedje az éjszakára ott lehorgonyzókat, odavackolókat, egyszóval, ez valami fontos helynek számíthatott, a környék figyelme is errefelé fordult, habár milyen környék lehetett ez, ha a híre egyetlen napnyi járőföldre sem volt képes eljutni? Csak egy kivilágított pusztaság, ahová mindig is vágyakoztam!

– Itt mindenkit meg szoktak állítani, és mindenkinek a lelkére beszélnek? – kérdeztem veszélyeztetettségem ernyője alól, valahogy máris megbabonázva, mert orromból is elszállt ekkorra a parfüm illata, no meg ennek a valakinek sem állt szándékában tágitani mellőlem, habár a nevét sem tudtam.

– Ugyan ki járna erre? Akkor volt itt utoljára jelentékenyebb mozgás, amikor a vezetéket állították föl, gépekkel jöttek-mentek, és épp ezen a helyen táboroztak, azért is van a világítás.

– Afféle néptelen utca, házak meg minden nélkül...

– Csoda tudja, valahogy így maradt. Arra már nem volt meg az eszük, hogy leszereljék, messze volt nekik, vagy nem érte volna meg. Errefelé pedig nem akadt még senki, aki szétlövöldöznék az égőket. Még gyönyörködnek benne, a kivilágított, süket éjszakájukban. Ettől várnak valamiféle megváltást...

– Az meg nem jön.

– Honnan jönne?

– Hát a dróton.

– Nem kötéltańcos az... Messze földről hogy érkezzen egyensúlyozva, és épp itt váljon sűtőssé a drót a talpa alatt, de annyira, hogy kénytelen legyen leugorni. A megváltás!

– Biztosan arra gondolnak, hogy nem kell majd tovább szelelniük a parazsas vasalót...

– Ha ezen állna vagy bukna a világ... Akkor legjobb lenne egyáltalán nem vasalni. Mert például maga vasalt már?

– Soha életemben! Ugyan mit is vasaltam volna – nevettem el magam e nevetséges föltételezésén. – Lát maga egyáltalán valami olyat rajtam, amit érdemes lenne kivasalni?

– Jöjjon velem, elmegyünk valahová. Ott valóságos csodát láthat. Ott láthatja az örökre megállt időt.

– Ugyan már! Az én óráam már réges-rég megállt. Tulajdonképpen nincs is óráam, akarom mondani, időm. Nem foglalkozom a mérésével, nekem mindig egyformán mozdulatlan. Ha sejtek is róla valamit, azt sem tudnám megfontolatlan szavakba önteni, mert a számomra mindig mozdulatlan, egyáltalán nem sietős. Úgyhogy nem is vagyok hajlandó erőfecsérelni rá, még annyit sem, hogy utánamenjek. – Nagyon el akart távolítani a vezeték közeléből, mintha le akart volna téríteni a pályámról, minden elképzelhető igénybe vett, hogy vele tartsak valahová, és hiába is szerettem volna megtudni, mi és hol lehet az a képtelen hely, amelyhez ennyire ragaszkodott ebben a késeire forduló időpontban: hát ha ez az idő nem állt, azokkal az ólomba dermedő villanyégőkkel a fejünk fölött!

– Mit képzelsz? Mit nem képzelsz? Talán azt hiszi, hogy én be akarom csapni? – húzta ki magát előttem, mintha erőszakkal föl akarna tartóztatni.

– Jó éjszakát! – mondtam búcsúzásképpen, meg hogy lássa, mennyire udvarias is tudok lenni, még ha szabadulni is igyekszem tőle. Ám egy lépést sem engedett tennem, mert akármerre is induljak, ott termett előttem, mintha koloncként a nyakamba lenne kötve, hiába közöltem vele: – Folytatnom kell az utamat. Semmi kifogásom ellene, ha velem tart, de én most megyek.

– Még csak ezt hallgassa meg? – kérelt, hogy mindenáron halogassa indulásomat, csapdosott a pára a szájából, akár a sátánnak, jó hűvös lehetett,

nem ártott volna, ha ráveszem, hogy rakjon nekem tüzet, mintha vendéget várnánk (mindig vendéget!), s így szeretnék e pusztaságban a kedvét keresni: és a vendéget különben is meg kellene vendégelni. Föl sem ötlött bennem, hogy ez nekem is kijárna, hiszen én volnék itt a vendég, aki máris távozni készül, s a végtelenségig marasztalják.

– Biztosan valami sületlenséget szeretne nekem mesélni! Ha beszélő kedvemben lennék, én is mesélhetnék magának reggelig. De nem vagyok! Amúgy meg talán nem akar akadályozni a szabad mozgásomban? – adtam hangot fölháborodásomnak, magasra tartva a fejem fölött az esernyőt, mintha attól tartanék, hogy ki akarja ragadni a kezemből. – Palástolni szeretne előlem valamit?

– Ha velem jönne, egyszer s mindenkorra tisztában lenne a dologgal... – és nem tágított a közelemből, szinte a testével tartóztatott.

– Nem vettem még számot magamban. Az igazat megvallva, a magam dolgával sem vagyok kimondottan tisztában. Most már úgyszólván össze vagyok zavarodva. És ha nem hagy nyugton, inkább visszafordulok – ez ugyanis megmaradt a számomra utolsó kapaszkodónak.

– Volna szíve nem teljesíteni a kérésemet? – rimázkodott, mint aki biztos abban, hogy beleránthat az általam nem tervezett kalandba, ami bizonyos tekintetben mindegy is lett volna, rábízhatnám magamat, de ki nem állhatam az erőszakos győzködését.

– A fene a maga szívét! – kiáltottam rá. – Épp nekem sodorjon az utamba a véletlen egy ilyen kullancsot! – és tudtam, hogy nem leszek képes lerázni magamról. Akárhova is menjek, ha neszét veszi, hol vagyok épp, örökké a nyakamon lesz. Ilyet én még nem pipáltam! Ezt húsdarálóba lehetne dugni, s miután ledaráltam, újból összeállna, és folytatná, ahol abbahagyta. – Menjen a meséjével a francba, hagyjon nekem békét, jó? Takarodjon az ácsorgó időjébe, üljön föl a mutatójára! – Rég fordult elő, hogy ennyire fölbosszantsanak, de a nap folyamán, úgy látszik, megbombáztak érzelmileg.

– Tudni sem akar rólam? – intézte a hátamhoz a szavait, miután sarkon fordultam, és furcsa módon fogalmam sem volt, mitévő legyenek: csak a sötét lapály volt előttem, ennek vágtam neki kiábrándultan. Nyilvánvalóan vesztés voltam. – Maga a halott! – kiáltozott utánam a hebehurgyája, talán hogy még jobban földüljön. – Az mind halott, aki még ennyire sem vállalkozik – és bizonyára szidalmazott is, de ezt már nem hallottam, ahhoz gyöngye volt a hangja, hogy azt is meghalljam, amit nem akartam. Kellott nekem idegen földre jönnöm!

Kitartó út után – meg vagyok győződve róla, hogy jártomban mindvégig aludtam, mert messze eltávolodtam a póznasortól, már nem is láttam –, egész idő alatt változtatva kezemet az esernyő fogantyúján, a kora hajnali szürkületben egy hosszút és kékes színűt vizektem, akár az új legelő után

iramodó őzbak, s ha bekötött szemmel is megyek, tisztában voltam vele, hogy ugyanoda jutok vissza, ahonnan az esernyőt elvettem, és csupán a tanítók útjainak hepehupáin lépdelve keresztül ébredtem föl igazából: ez anynyira más minőségű talaj volt a talpam alatt, hogy kénytelen voltam sarkig nyitni a szememet, különben is, az út horpadásaiban itt-ott összeszaladt a víz, és nem lehettem tisztában a pocsoltyák mélységével – még az kellene, hogy éppen itt merüljek el, s egyből világos legyen mindenki előtt, aki csak meglát, hogy merre jártam: Fut a bolondja a fellegek után, és nem érzi, mi van a lába előtt! – És lehetséges, hogy ez még nem is olyan utolsó vélemény, amennyiben rászorulnék bárkinek is a véleményére.

S aztán mentem keresztül a törpe gyömolcsösön – ha így folytatom, látam, hamarosan utat fogok taposni a fák közt –, a futtában fölforgatott föld hantjai egészen átáztak, és itt végre alaposan besároztam a cipőmet: mennyi ideig voltam talpon, és az egész talán kizárólag ezért történt, hogy a cipőm ne maradjon meg elfogadható állapotban; odamentem a ház verandájához, ahonnan az esernyőt tegnap délelőtt elvettem – a többi még most is ugyanúgy állt a helyén, ahogy legutóbb láttam, talán a huzat némileg elmozdította egyiket-másikat az elsődleges állapotából, de különben semmi változás, úgyhogy azt is, amelyiket a kezemben tartottam, odatettem közéjük, mint ha szabadon engedtem volna –, majd átkerültem arra az oldalra, ahol a lépcsők voltak, hogy megtisztítsam cipőmet a sártól, ami a kertben ragadt rá, de nem találtam semmi ilyen alkalmatosságot, mire lábujjhegyen, nehogy zajt üssek a hosszú gyaloglástól elfásult lábammal, s ne is mocskoljam nagyon össze a kövezetet, egy ablakhoz lopakodtam, hogy lássam, miféle reláció alakult ki tegnap óta égi és földi között, vajon melyiknek az oldalára billent a hamis mérleg, miféle áltatás mehet itt végbe a szemem láttára?

Odabenn elég sokan voltak, a helyiség két hosszanti fala mellett helyezkedtek el, és sűrű, homályos gyertyafénynél bóbiskoltak, közöttük volt a ravatal, amelyen valaki mintha állig betakarózott volna csipkés köntösével; talán a jelenlétem tette vagy a hosszas szemlélődésem, hogy nem kaptam el idejében az ablakból a fejemet, de ettől valaki, tőlem legtávolabb ülő, akit a földült homályon keresztül csak fölületesen tudtam kivenni, most fölriadt, s vontatott hangon belevágott egy előttem ismeretlen egyházi énekbe – nem volt csoda, amikor egyet sem ismertem. A többiek közül néhányan ímmel-ámmal, szinte félholtan követték, hozzájuk képest én még kiváló állapotban voltam, szinte maradéktalanul megőriztem frissességemet. Mégsem perdülhettem oda közéjük, ismeretlen létemre, jó reggeltet rikkantva, vagy egyáltalán miként illett volna köszöntenem őket, úgyhogy ellopakodtam az ablak közeléből, s leosontam a három-négy lépcsőfokon, s lépteimet a mi ajtónk felé irányítottam, mielőtt még komolyabban föltűnt volna itt-étem vagy eddigi hiányom, mialatt száz virrasztónál nagyobb utat tettem

meg mégiscsak valamiféle ismeretlenben, habár mindannyian percről percre kopár világban járunk, a fal sarkán ügyetlenkedve azonban csak nekem ment méz a körmöm alá: mégis valamiféle fájdalom, amelyben én is részesülök.

Ajtónk 45°-os szögben nyitva állt, mintha már senki sem lakná bérleményünket, és még a fal festéséből áradó szagunkat is ki szeretnék csapatni utánunk, vagy már ekkorra meg is tették, távollétem alatt végbement kilakoltatásunk, vagyis egyszerűbb olybá tekinteni az egészet, hogy én még idejében eltávoztam e helyről, csupán arra kellene most már magyarázatot keresnem, hogy miként és miért kerültem ide vissza, tönkretéve ezzel hibátlan megérzésemet.

– Gubacs! – kiáltottam be az ajtón, pusztán azért, hogy biztos legyek a dolgomban, s bizonyosságot nyerjek afelől, hogy mi történik itt a nemes lelkekkel, mely sorsra jut a tisztességes szándék, miként annyiszor meggyőződhettem az ilyesmiről, és lassan-lassan mindennek híján maradtam, vagy legalább azt szerettem volna, hogy kétséges ismereteim ne érjenek el eddig. Am odabentről mégis hallatszott valami mocorgás vagy csörtögés, úgyhogy a sáros cipőmre való tekintet nélkül mégis bemerészkedtem, hogy szemügyre vegyem az új lakót, ha van, vagy talán máris a kutyák ütöttek tanyát az eddigi helyünkön, s lógó nyelvvel párzanak konyhánk közepén.

Azonban mindössze annyi volt az újság, hogy a padlóra rögtönzött derékaljat halmoztak szalmából, megymásból, mintha katonát kvártélyoztak volna be, s egy öreg vitéz aludt is ott, a székek karjára akasztva a botját, hogy el ne keveredjen a szalma közt, különben teljes készenlében volt, ruháján a gombjai az utolsóig begombolva, mintha csak a kürtszóra várna, sajnálatra méltóan silány öltözékben, töredezett bőrű, végig befűzött bakancsában: inkább talán amazok közé tartozott volna, akiket az imént láttam, dohánytól megsárgult, ősz, nyesett bajuszával – de mi vagyok én, hogy én rendezem el az embereket hovatartozásuk szerint? Amikor a magam helyét sem vagyok képes megnyugtató módon megtalálni, és itt is csak ámulok a mások leleménye fölött.

– Hahó! – tapogatóztam a hangommal, és sáros cipőm orrával megmozgattam az alkalmatlankodó bakancsát; lábszára térdig ide-oda csuklott, mintha az ellenőrizetlen használattól nagyon kikopott volna, szerencsére nem volt még merev, sőt, kis idő múlva a seszínű, beesett szemét is fölnyitotta: vén ragadozó madaraknak van ilyen szemük és kellemetlen, megfontolt pillantásuk, ez azonban most mindegy volt, befogott velem, folyamatban volt ítéletének megalkotása, már nem is lepődtem volna meg azon sem, ha védekezéséppen nekem ugrik, hogy szabadabbá tegye tőlem a kijáratot, és elinaljon, vagy már a küszöbről a magasba lendüljön, még csak rám se riokoltva, csupán suhogtatva a kitért, rongyosra kopott szárnyait. Hanem a

botjával, hé, a botjával ugyan mihez kezdjek? – futott át rajtam, miközben tápáskodva fölült a szalmán, s úgy nézett körül, mint akinek minden új itt, ismeretlen, még sohasem látott, akár csak jómagam, esetlen fajzat, aki nem tudok mihez kezdeni az utamba kerülő emberekkel, nincs bennem elszántság, hogy kemény legyek velük, még idejében kimutassam a fogam fehérjét.

– Borszagú vagyok még? – Hogy épp ezzel kezdje a velem való ismerkedést!

– Nem tudom, nem szagoltam – hárítottam el magamtól, különben meg eszem ágában sem volt szagolgatni.

– Sebes italú bor volt – csak ez jutott eszébe az elmúlt éjszakáról vagy a tegnapi napról, pedig az ilyen öregnek már a régebbi időkön kellene hogy járjon az esze.

– Nem találkoztunk még – igyekeztem fölillantani előtte, miszerint egészen ismeretlenségembe megy ezen a helyen, és valamit mégis kellene mondania arról, miként került ide, a nyitott ajtó mögé, vagy máris itt él, csupán nem kedveli a mi nyomorúságos kényelmünket? Pásztorivadék tán, és lenézi az ágyat?

– Honnan is találkozhattunk volna? Nem járok én erre! – és ennyivel mintha elégedett is lett volna. Most kérdezzem meg tőle, hogy merre, illetve tisztában van-e azzal, hogy hol van? – Hanem a cimbora kapott észbe hirtelen –, az hová lett?

– Aki a hátán hozta?

– Az, az! – derült a pontos megállapításomon.

– Azt nem tudom. Ki volt az?

– Azt meg én nem tudom – nézett rám, de a szeme színe mit sem változott.

– Akkor helyben vagyunk – nyugtattam meg. – Egyikünk sem tud semmi biztosat.

– A fenébe is – hanyatlott vissza szalmából föltúrt fekhelyére –, talán jobb lett volna, ha még föl sem ébredek. Várjunk valamennyit, hátha elrendeződik a dolog.

– Én is azt mondom, hogy várjunk. Érezze magát otthon. Én, hogy úgy fejezzem ki magam, indulóban vagyok.

– Hát akkor énvelem ki marad?

– Mind odaát vannak. Halottat virrasztanak. Aki még él, ellehet egyedül is.

– Mégiscsak jó nyomon vagyok én – emelte felém a mutatóujját, mintha utolsó intelmeit hozná a tudomásomra. – Erről volt itt szó... – és vártam, hogy hozzálasson előadni, miről. – És én még azzal vagyok, hogy álmodtam az egészet!

– Ha százan képzelik ugyanazt, vagy ezren, akkor az már fölül is múlta a

képzeletet. Egyetlen embernek viszont mindegy, hogy mit álmodik. Az egész hiába van.

– És hogy állnak ott a virrasztással?

– Úgy gondolom, ahogy én meg tudom állapítani, hogy a vége felé tartanak.

– Jobb lenne akkor, ha én mennék is – fordult úgy, hogy négykézlábra állhasson, majd ezt követően komoly erőfeszítéssel talpra. – Úgy látom, rosszkor jöttem.

– Hova menne? – vettem föl előtte egy újabb lehetőséget. – Még azt találják hinni, hogy maga a halál. Dolga akadt itt, de most már megvirradt, mennie kell...

Állt csak ott, csodálkozva, bottal a kezében, és meg voltam róla győződve, hogy fején találtam a szöveget. Nem lehetett más, csak a halál.

(Folytatjuk)

